

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry
Itälahdenkatu 22b
00210 HELSINKI
helsy@sl.fi / 050 3011 633

VALITUSLUPAHAKEMUS & VALITUS

11.4.2022

Korkein hallinto-oikeus
PL 180
00131 HELSINKI
korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

VALITUSLUPAHAKEMUS JA VALITUS HELSINGIN HALLINTO-OIKEUDEN KAISANIEMEN PUISTON JA VARSAPUISTIKON PUISTOSUUNNITELMAA KOSKEVASTA PÄÄTÖKSESTÄ

Korkeimmalle hallinto-oikeudelle

Asia

Valituslupan hakeminen ja valitus sekä vaatimus täytäntöönpanokiellon asettamisesta.

Valituksenalainen päätös

Valitus Helsingin hallinto-oikeuden 7.3.2022 antamasta päätöksestä dnro 434/03.04.04.16/2022, jolla hallinto-oikeus päätti olla tutkimatta Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen valitusta Kaisaniemen puiston ja Varsapuistikon puistosuunnitelmasta ja pysytti Helsingin kaupunkiympäristölautakunnan päätöksen (14.12.2021 § 701) voimassa.

Valittaja

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry

Valitusaika ja tiedoksisaantipäivä

Päätös on lähetetty meille sähköpostilla 7.3.2022, jolloin sen katsotaan tulleen tietoomme 10.3.2022. Valitusaika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista eli määräaika on 9.4.2022. Koska määräaika on lauantai, se siirtyy seuraavaan arkipäivään eli 11.4.2022.

Prosessiosoite

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry
Itälahdenkatu 22b
00210 HELSINKI
Puh. 050 3011 633
Sähköposti: helsy@sl.fi

Pyydämme ensisijaisesti sähköistä asiointia.

VALITUSLUPAHAKEMUS JA VALITUS

Vaatimukset:

1. Haemme valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta.
2. Helsingin hallinto-oikeuden päätös kumotaan tai vaihtoehtoisesti asia palautetaan Helsingin hallinto-oikeuteen uudelleen käsiteltäväksi.
3. Helsingin kaupunkiympäristölautakunnan päätös (14.12.2021 § 701) kumotaan lainvastaisena.
4. Päätöksen täytäntöönpano kielletään KHO:n päätökseen asti.

VALITUSLUPAHAKEMUS

Asian kuvaus

Haemme valituslupaa, koska katsomme asiassa olevan ensinnäkin kyse perusoikeuksien toteutumisen kannalta merkityksellisestä luonnon- ja ympäristönsuojeluyhdistyksen valitusoikeuden laajuuden arvioinnista. Helsingin hallinto-oikeus on jättäessään tutkimatta yhdistyksen valituksen soveltanut valitusoikeutta koskevaa kansallista hallintoprosessilainsäädäntöä Suomen perustuslain ja Suomea velvoittavan kansainvälisen käytännön vastaisesti. Toiseksi asiassa on kyse Kaisaniemen puiston ja Varsapuistikon osalta kulttuurihistoriallisesti, puistohistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaista puistoista, joiden osalta valituksenalaisessa kaupunkiympäristölautakunnan päätöksessä hyväksyä puistosuunnitelmassa toteutettavaksi aiotut toimet eivät sopeudu asemakaavan mukaiseen ympäristöön eivätkä ole alueen asemakaavan suojelumääräysten mukaisia, ja siten muutokset edellyttävät asemakaavan tasoista suunnittelua, osallistumis- ja vuorovaikutusmahdollisuuksia sekä asianmukaisia selvityksiä.

Valitusluvan perustelut

1. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 111.1 § 1 kohdan mukaan valituslupa on myönnettävä, jos lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi.

Katsomme, että lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa ja oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa luonnon- ja ympäristönsuojeluyhdistysten valitusoikeuden laajuuden arvioiminen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi.

1.1. Valitusoikeuden perusoikeuksien mukainen laajentava tulkinta

Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen valitus on jätetty Helsingin hallinto-oikeudessa tutkimatta sillä perusteella, ettei yhdistyksellä ole puistosuunnitelman hyväksymistä koskevassa asiassa valitusoikeutta. Helsingin hallinto-oikeus ei ole ratkaisun perusteella arvioinut valitusoikeuden laajuutta kansainvälisen kehityksen ja perusoikeuksien toteutumisen näkökulmasta tässä tapauksessa.

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 190.1 §:n mukaan valitusoikeus määräytyy oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (HOL, 808/2019) mukaan. HOL 7.1 §:n mukaan hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa ja se, jonka valitusoikeudesta laissa erikseen säädetään. Näin ollen luonnon- tai ympäristönsuojelun alalla toimiville kansalaisjärjestöillä ei ole maankäyttö- ja rakennuslain yleisten alueiden suunnitelmien ja puistosuunnitelmien osalta määritetty erikseen valitusoikeutta, vaan valitusoikeus määräytyy oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain yleissäännöksen nojalla. Yhdistysten valitusoikeutta voidaan kuitenkin tulkita laajentavasti, ottaen huomioon kansainvälinen kehitys ja perusoikeuksien mukainen tulkinta, erityisesti Suomen perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeuden toteutuminen, sillä valitusoikeutta koskeva säännös on joustava ja sen laajuutta voidaan määrittää oikeuskäytännössä (esim. KHO 2004:76 ja KHO 2007:74).

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia säädettäessä tarkoitus oli säilyttää asianosaisuutta ja valitusoikeutta koskevat edellytykset kuten vaikutusten välittömyys, jota edelleen arvioitaisiin tapauskohtaisesti oikeuskäytännössä. Lisäksi 7 § koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan: ”Järjestön valitusoikeus voi perustua myös asianosaisen valitusoikeutta koskevan yleissäännöksen tulkintaan, jossa otetaan huomioon valitusoikeutta koskeva erityissääntely sekä perustuslain perusoikeussäännökset.” (HE 29/2018 vp, s. 75) Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia edeltäneessä hallintolainkäyttölaissa valitusoikeuden määräytyminen jätettiin tarkoituksellisesti muotoilultaan joustavaksi yleislausekkeeksi, jolloin valitusoikeuslain tulkinta ja kehittäminen määrittäisi oikeuskäytännössä. (HE 217/1995 vp, s. 39)

Suomen perustuslain (731/1999) 20 §:n 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille sekä 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Perustuslain säännöksillä on katsottu olevan merkitystä joustavia oikeusnormeja tulkittaessa, jolloin tulkinnassa pitäisi ottaa huomioon ympäristöperusoikeuden tehokas toteutuminen.

Luonnonsuojelulain 61 §:n 3 momentin mukaan valitusoikeus on niillä, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea sekä muissa kuin korvausta sekä eräitä poikkeuslupia koskevissa asioissa on valitusoikeus myös sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen.

Luonnonsuojelulain 63 §:n mukaan lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus valittaa muun lain mukaisesta luvan myöntämisestä tai suunnitelman hyväksymisestä koskevasta päätöksestä, sillä perusteella, että päätös on tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastainen.

Vaikka luonnonsuojelulain ei säädetä yksityiskohtaisesti valitusoikeudesta puistosuunnitelmaa koskevasta kunnan lautakunnan päätöksestä, voidaan säännös ottaa huomioon valitusoikeuden laajuutta arvioitaessa. Maankäyttö- ja rakennuslain 197.1 §:n mukaan lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulain ja sen nojalla säädetään. Siten maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää otettavan luonnonsuojelulain huomioon myös puistosuunnitelmaa koskevassa päätöksenteossa. Valitusoikeuden laajuutta tulisi tulkita luonnonsuojelulain valitusoikeuden laajuus ja tarkoitus huomioiden myös maankäyttö- ja rakennuslakia koskevissa asioissa.

Viranomaisen valvontatehtäviä ja valitusoikeutta maankäyttö- ja rakennuslain alaisissa asioissa on vähennetty, jolloin kuntien vastuu on alueidenkäytön suunnittelussa kasvanut. (HE 251/2016 vp. s. 23) Vaikka mainittu lakimuutos ei koskenutkaan maankäyttö- ja rakennuslain 190 §:ää koskevaa yleisiä alueita koskevaa suunnittelua, tulee yleistä etua ajavan viranomaisen valvontatehtävien muutos ottaa huomioon yleistä etua ajavan luonnon- ja ympäristönsuojelujärjestön valitusoikeuden laajuutta arvioitaessa. Luonnonsuojeluasioissa ELY-keskuksella kuitenkin on edelleen valitusoikeus luonnonsuojelulain 63 §:n nojalla.

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys esittää tässä asiassa, että Kaisaniemen puiston ja Varsapuistikon puistosuunnitelman hyväksymistä koskevassa Helsingin kaupunkiympäristölautakunnan päätöksessä ei ole otettu riittävästi huomioon, että muutokset koskevat luonnonsuojelun ja ympäristönsuojelun kannalta arvokkaita alueita. Helsingin luonnonsuojeluyhdistys on paikallinen rekisteröity yhdistys, jonka tehtäviin sääntöjen mukaan kuuluu luonnon- ja ympäristönsuojelun edistäminen.

Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää, että puistosuunnitelmaa käsiteltäessä ja päätöstä tehdessä tulee ottaa huomioon luonnonsuojelulaki ja luontoarvojen suojaaminen. Koska yleisten alueiden suunnittelua ja puistosuunnitelmaa koskevan päätöksenteon osalta ei ole säädetty luonnon- tai ympäristönsuojelun alalla toimivan kansalaisjärjestön valitusoikeudesta, ratkaistaan yhdistyksen valitusoikeus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 7.1 §:n joustavan yleissäännöksen tulkinnan perusteella. Valitusoikeuden laajuutta arvioitaessa tulee huomioon ottaa ympäristöperusoikeutta koskeva säännös, erityisesti julkisen vallan velvollisuus turvata oikeus terveelliseen ympäristöön ja mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon sekä luonnonsuojelulaissa luonnon- ja ympäristönsuojeluyhdistyksille annettu valitusoikeus. Vaikka viranomaisella on luonnonsuojelulain mukainen valitusoikeus, on valvontaa ja valitusoikeutta maankäyttö- ja rakennuslakia koskevissa asioissa yleisesti rajoitettu, jolloin luonnon- ja ympäristönsuojeluyhdistysten asema yleisen edun ajamisessa ja ympäristön suojelussa korostuu. Näin ollen valitusoikeutta koskevaa säännöstä tulee tulkita ympäristöperusoikeusmyönteisesti sekä yleisen edun ja ympäristön suojelun kannalta siten, että Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksellä on oikeus saattaa puistosuunnitelmaa koskeva päätös muutoksenhaun kohteeksi ja saada vaatimuksensa tutkittavaksi tuomioistuimessa.

Kansallisen ympäristöperusoikeussäännöksen tulkinnan lisäksi kansainvälinen kehitys ja unionin oikeuden tehokas toteutuminen edellyttävät luonnon- ja ympäristönsuojelujärjestön valitusoikeuden laajentavaa tulkintaa. Tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta tehty yleissopimus eli *Århusin yleissopimus* (SopS 122/2004) on saatettu kansallisesti voimaan lailla 767/2004 ja asetuksella 866/2004. Erityisesti Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 2 kohta ja 6 artikla edellyttävät laajaa muutoksenhakuoikeutta ympäristöjärjestöille eli yleisölle, jota asia koskee ja joiden etua asia riittävästi koskee saattaa päätös asiasisällön ja menettelyn laillisuuden osalta tuomioistuimen tutkittavaksi.

Århusin yleissopimuksen toteutumista koskevaa oikeuskäytäntöä sekä kansallista oikeuskäytäntöä on arvioitu laajasti esimerkiksi ratkaisussa KHO 2018:50. Ratkaisussa on viitattu esimerkiksi metsästyslakia koskevaan oikeuskäytäntöön (KHO 2007:74), jonka jälkeen edellä mainittuun lakiin on lisätty säännökset luonnon- ja ympäristönsuojelun paikallisten järjestöjen valitusoikeudesta luonnonsuojelulakia vastaavasti. Vaikka tässä tapauksessa Kaisaniemen puistoa koskevaa kaupunkiympäristölautakunnan päätöstä ei ole kohdistettu Helsingin luonnonsuojeluyhdistykseen, voidaan valitusoikeutta tulkita laajentavasti ottaen huomioon Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen tarkoitus luonnon- ja ympäristönsuojelun edistämässä ja asiassa oleva liityntä unionin oikeuteen, erityisesti luotodirektiiviin (neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta). Toisin kuin ratkaisussa KHO 2018:50 on todettu järjestöjen osallistumisoikeuden järjestämisen osalta, maankäyttö- ja rakennuslain osalta osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia turvataan erityisesti kaavoitusta koskevassa sääntelyssä ja yleisten alueiden suunnittelunkin osalta viittauksella osallistumisen ja vaikuttamisen menettelyihin (90, 85 ja 62 §). Siten voidaan katsoa, että myös maankäyttö- ja rakennuslain mukainen järjestelmä puoltaa valitusoikeuden laajentavaa tulkintaa.

Koska nyt kyseessä oleva puistosuunnitelma ei perustu näkemyksemme mukaan riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin, ei ympäristövaikutuksia voida etukäteen luotettavasti arvioida. Ottaen huomioon asiassa olevan liityntä Århusin yleissopimukseen ja unionin oikeuteen, edellyttää ympäristöoikeuden tehokkaan toteutumisen varmistaminen valitusoikeuden laajentavaa tulkintaa.

1.2. Puistosuunnitelmaa koskevaa valitusoikeutta tulisi arvioida kaavoitusta koskevan valitusoikeuden mukaisesti

Jättäessään tutkimatta Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen valituksen Helsingin hallinto-oikeus ei ole ratkaisun perusteluista päätellen tutkinut valituksessa esitettyjä perusteluja puistosuunnitelman asemakaavan vastaisuudesta. Myös tästä syystä asiassa on lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa ja oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi.

Katsomme, että puistosuunnitelmaa ei ole laadittu maankäyttö- ja rakennuslain 90 §:n edellyttämällä tavalla, ja siten että suunnitellut toimet sopeutuisivat asemakaavan mukaiseen ympäristöön. Lisäksi katsomme, että maankäyttö- ja rakennuslain 90.3 §:n mukaisesti Kaisaniemen puiston alueen erityisen merkityksen vuoksi olisi ollut tarpeen noudattaa soveltuvien osin 85 §:n mukaista suunnittelua sekä 62 §:n mukaista osallisten kuten ympäristöjärjestöjen osallistumisen ja vuorovaikuttamisen menettelyä.

Puistosuunnitelmassa on useita ristiriitaisuuksia asemakaavaan verrattuna (ks. liite 5). Lisäksi Kaisaniemen puisto on valtakunnallisestikin katsottuna iso puisto, jolla on laajasti käyttäjiä myös lähialueen ulkopuolelta, jolloin suunnitelmassa esitettyjen toimien vaikutukset eivät rajaudu vain alueen asukkaisiin. Tällöin laajemmalla yleisöllä tulisi olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa aluetta koskevaan päätöksentekoon. Esitetyt muutokset ovat laajoja, jolloin puistoa muutetaan kokonaisuudessaan merkittävästi. Muutokset koskevat esimerkiksi puiston käytön laajentamista pyöräilyn ja tapahtumien järjestämisen osalta. Muutokset koskevat konkreettisesti puiston kaikkia käyttäjiä. Puistosuunnitelmaa ei ole tarkoitettu käytettäväksi näin laajana suunnittelun välineenä. Oikeusturvaperusoikeuden ja ympäristöperusoikeuden mukainen tulkinta edellyttää muutoksien toteuttamista siten, että vaikutuspiirissä olevilla kuntalaisilla ja luonnon-, ympäristön ja kulttuuriperinnön arvoja ajavilla ympäristöjärjestöillä on osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä muutoksenhakuoikeus.

Katsomme, että puistosuunnitelma ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen vaatimuksia ja puistosuunnitelmassa esitetyt toimet tulisi suunnitella ja toteuttaa asemakaavamuutoksina. Näin ollen valitusoikeuden laajuutta tulee arvioida kaavamuutoksen valitusoikeus huomioiden. Tätä tulkintaa tukee myös oikeuskäytäntö, sillä esimerkiksi ratkaisussa KHO 2009:48 valitusoikeus rakennuslupaa koskevasta päätöksestä tulkittiin määräytyvän maankäyttö- ja rakennuslain poikkeamista koskevan säännöksen mukaisesti, kun rakennusluvan lisäksi hanke edellytti poikkeuslupaa. Tässä tapauksessa katsomme jäljempänä esitettävien yksityiskohtaisien perusteiden, että puistosuunnitelma on asemakaavan vastainen ja edellyttäisi asemakaavamuutosta, jolloin valitusoikeus määräytyy maankäyttö- ja rakennuslain 191 §:n kaavan hyväksymistä koskevan säännöksen mukaan. Mikäli suunnitelman mukaiset muutokset toteutettaisiin asemakaavamuutoksella, olisi luonnon- ja ympäristönsuojelujärjestöillä valitusoikeus kaavamuutoksesta sekä yleisöllä laajemmin osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet elinympäristöön koskevaan päätöksentekoon. Näin ollen Helsingin luonnonsuojeluyhdistykselle tulee myöntää asiassa valituslupa sekä valitusoikeus ja tutkia valitus.

2. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111.1 § 3 kohdan mukaan valituslupa on myönnettävä, jos valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Katsomme, että valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy sillä asiassa on tarpeen arvioida puistosuunnitelman ja kaavamuutosten välistä suhdetta ja sitä, millaisia muutoksia puistosuunnitelmalla voidaan toteuttaa valtakunnallisestikin merkittävällä puistoalueella. Lisäksi asiassa on kyse Euroopan unionin tehokkaan toteutumisen arvioinnista.

2.1. Kaavamuutosten ja puistosuunnitelman välinen suhde

Kaisaniemen puiston ja Varsapuistikon puistosuunnitelmaa koskevalla Helsingin kaupunkiympäristölautakunnan päätöksellä on valituksessa tarkemmin esitetyllä tavalla vaikutusta niin kaupungin asukkaisiin kuin valtakunnallisesti laajemminkin. Puistosuunnitelman selostuksesta (liite 14) sekä suunnitelmasta (liite 13) ilmenevin tavoin puistoalueelle suunnitellaan pyöräilyn lisäämistä alueella, pyöräbaanaa sekä muutoksia muun muassa leikkipuiston sijaintiin, puustoon ja liikunta-alueisiin.

Kaisaniemen puiston ja sen lähialueen osalta on lisäksi syytä huomioida, että Kaisaniemen puisto ja Kasvitieteellinen puutarha rakennuksineen ovat valtakunnallisesti merkittävää kulttuurihistoriallista aluetta ja että Kaisaniemen puisto on määritetty valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY).

Puistosuunnitelma ei laajojen muutosten vuoksi sovellu maankäyttö- ja rakennuslain 90 §:n edellyttämällä tavalla asemakaavan mukaiseen ympäristöön. Asemakaavassa puistoalue on määritetty VP/s kaavamerkinnällä. Kaavaselostuksen mukaan: "Kaupunkipuistoalueet (VP/s) ovat kulttuurihistoriallisesti, puistohistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaita. Niitä tulee hoitaa historiallisena puistona. Puustoa tulee hoitaa siten, että se säilyy elinvoimaisena. Puustoa uudistettaessa tulee huolehtia, että sen historiallinen tai maisemakuvallinen arvo säilyy. Suojeltavaksi määrättyjä rakennuksia, rakennusten osia, muistomerkkejä tai portteja sekä puiston reittejä, aitoja, ulkoportaita tai muita kohteita ei saa muuttaa tai hävittää niin, että kohteen tai sen ympäristön puistohistoriallinen tai kulttuurihistoriallinen arvo vähenee." (Liite 12, s. 22)

Katsomme, että suunnitelma muuttaa puiston käyttötarkoitusta eikä ole yhteensopiva kaavan suojelumääräysten kanssa. Lisäksi puistosuunnitelmassa esitetyt toimet eivät noudata asemakaavan edellytystä historiallisen ja maisemakuvallisen arvon sekä kulttuurihistoriallisen arvon säilyttämisestä, sillä suunnitelma sisältää muutoksia muun muassa puustossa, reiteissä ja alueen muissa kohteissa valituksen perusteluissa esitetyn mukaisesti. Näin ollen valitusluvan myöntämiseen on painava syy maankäyttö- ja rakennuslain suunnittelujärjestelmän yhtenäisyyden ja hierarkkisyyden arvioimisen kannalta. Asiassa on välttämätöntä saada korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu puistosuunnitelman ja kaavamuutosten välisestä suhteesta sekä siitä, millaisia muutoksia puistosuunnitelmalla voidaan toteuttaa valtakunnallisestikin merkittävällä puistoalueella.

2.2. Euroopan unionin oikeuden tehokkaan toteutumisen vaatimus

Puistosuunnitelman hyväksymistä koskevassa asiassa on myös kyse Euroopan unionin oikeuden tehokkaasta toteutumisesta ja luontodirektiivin vaatimusten toteutumisesta. Valituksessakin esitetyin perustein katsomme, että riittäviä luontoselvityksiä, linnustoselvityksiä ja erityisesti lepakoiden esiintymistä alueella ei ole asianmukaisesti selvitetty tai huomioitu puistosuunnitelmassa. Kansallinen sääntely maankäyttö- ja rakennuslain suunnittelujärjestelmässä ei riittävästi huomioi unionin oikeuden vaatimuksia ja on esteenä siten unionin oikeuden tehokkaalle toteutumiselle, sillä ajantasaisia ja riittäviä selvityksiä ei ole vaadittu.

Luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin mukaan luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

Luonnonsuojeluasetuksen 23 §:n mukaan luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin säännöstä sovelletaan Suomessa luonnonvaraisena esiintyviin luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainittuihin eläinlajeihin, jotka on mainitun asetuksen liitteessä 5. Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit ovat luonnonsuojeluasetuksen liitteen 5 mukaan luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentissa tarkoitettuja eläinlajeja.

Kaisaniemen puistoa koskevaa asemakaavaa (2011) tai nyt laadittua puistosuunnitelmaa varten ei ole laadittu kattavia luontoselvityksiä eikä selvitetty erityisesti lepakoiden elinympäristöjä tai lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Helsingin kaupunki on vuonna 2014 tehnyt selvityksen ”Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2014”, josta käy ilmi yleispiirteisesti, että Töölönlahti-Kaisaniemenranta-alue on paikallisesti arvokas lepakkoalue (luokka III), jossa esiintyy erityisesti pohjanlepakko. Selvityksen mukaan: *”Alueen eteläosassa pohjanlepakot saalistavat Kasvitieteellisen puutarhan ja Kaisaniemen puiston alueella, mutta suosivat erityisesti Kaisaniemenrannan puukujaa.”* (Liite 15, s. 22) Tarkempaa selvitystä siitä, missä lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikat Kaisaniemen puiston tai Kasvitieteellisen puutarhan alueella sijaitsevat ei ole tehty. Koska asemakaavan laatimisen yhteydessä eikä sen jälkeenkään ole tehty asianmukaisia luontoselvityksiä, tulee erityisesti lepakoiden osalta selvittää niiden elinympäristö ja varmistua siitä, etteivät puistosuunnitelmassa esitetyt toimet hävitä tai heikennä pohjanlepakoiden lisääntymis- ja levähdysalueita tai muutoin vaaranna niiden käyttöä.

Vastaavasti maankäyttöä koskevassa ratkaisussa KHO 2020:111 on arvioitu lepakoihin kohdistuvien vaikutusten selvittämismahdollisuutta, kun luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentissa tarkoitettuja lepakoiden potentiaalisia lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei ollut selvitetty eikä kiellettyjä vaikutuksia voitu poissulkea. Siten asemakaava ei perustunut maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisiin riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin. Ratkaisun perustelut huomioiden voidaan nyt kyseessä olevassa tapauksessa todeta, että vuoden 2014 yleisluonteisen selvityksen perusteella jää huomattava epävarmuus siitä, sijaitseeko Kaisaniemen puiston asemakaava-alueella ja nyt toteutettavan puistosuunnitelman alueella lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Puistosuunnitelmassa alueella aiotaan tehdä puuston kaatamisia ja uusimisia, myös Kaisaniemenrannan puukujan osalta, sekä yleisesti alueen valaistusta aiotaan muuttaa, jolloin vaikutuksia lepakoihin voi syntyä. Koska asianmukaisia ja riittäviä selvityksiä ei ole alueelta tehty, luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentissa tarkoitettujen kiellettyjen vaikutusten aiheutumista ei ole mahdollista poissulkea. Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää otettavan huomioon luonnonsuojelulain säännökset viranomaispäätöksiä tehtäessä. Riippumatta siitä, olisiko asiassa kyse kaavamuutoksesta tai puistosuunnitelmasta, tulee suojellun lajin osalta tehdä asianmukaiset ja ajantasaiset selvitykset. Koska asianmukaista luontoselvitystä ei ole tehty eikä siten voida poissulkea luonnonsuojelulain kiellettyjä vaikutuksia, on puistosuunnitelma lainvastainen ja unionin oikeuden tehokkaan toteutumisen vastainen.

Esitämme kunnioittavasti, edellä lausutut perustelut huomioiden, että Helsingin luonnonsuojeluyhdistykselle myönnetään asiassa valituslupa ja valitus otetaan tutkittavaksi yhdistyksen valitusoikeuden laajuuden vahvistamiseksi sekä Helsingin kaupunkiympäristölautakunnan päätöksen lainmukaisuuden arvioimiseksi.

VALITUS

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys uudistaa alun perin Helsingin hallinto-oikeudelle osoitetun valituksensa (liite 3) ja valituksen täydennyksen (liite 4).

Vaatimukset

Ensisijaisesti vaadimme, että Helsingin hallinto-oikeuden päätös valitusoikeuden puuttumisesta kumotaan ja Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen 24.1.2022 jättämä valitus otetaan tutkittavaksi sekä Kaisaniemen puisto, Varsapuistikko, puistosuunnitelman hyväksymistä koskeva Helsingin kaupunkiympäristölautakunnan päätös (14.12.2021 § 701) kumotaan lainvastaisena. Toissijaisesti vaadimme, että asia palautetaan hallinto-oikeudelle ratkaisun antamiseksi Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen valitukseen.

Valituksen keskeisimmät perusteet

Yleistä

Pidämme huolestuttavana sitä, että Helsingin kaupunki on ryhtynyt tekemään asemakaavan vastaisia muutoksia osana puistosuunnitelmia. Tällä kertaa asemakaavan vastainen puistosuunnitelma koskee Suomen vanhimman julkisen, rakennetun puiston, Kaisaniemen puiston, julkista osaa. Tähän julkiseen puiston osaan kuuluu myös Varsapuistikko, joka sijaitsee muusta Kaisaniemen puistosta erillään Kaisaniemenkadun takana. Varsapuistikko jäi erilleen muusta puistoalueesta 1910-luvulla, kun Kaisaniemenkatu rakennettiin Kaisaniemen puiston läpi. Julkisen osan lisäksi Kaisaniemen puistoalueeseen kuuluu Kaisaniemen kasvitieteellinen puutarha.

Vuonna 1812 perustettu Kaisaniemen puisto täyttää tänä vuonna 210 vuotta. Tätä kasvi- ja kulttuurihistoriallisilta kerroksiltaan arvokasta puistoa on haluttu suojella monin määräyksin. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti Museovirasto on inventoinut Kaisaniemen puiston valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY). Helsingin kaupungin omassa arvoympäristöluokituksessa Kaisaniemen puisto on luokiteltu korkeimpaan I-arvoluokkaan. Kyseisessä inventoinnissa määriteltyihin arvoihin kuuluivat myös kasvilajistolliset arvot, joissa tulee esiin muun muassa historialliselle puistolle ominainen kasvilajisto.

Kaisaniemen puisto, mukaan lukien Varsapuistikko, on suojeltu myös asemakaavalla, joka sai lainvoiman vuonna 2011. Puiston voimassa olevan asemakaavan määräykset koskevat muun muassa puiston historiallisten arvojen ja kaupunkikuvallisen ilmeen säilyttämistä, suojeltuja muistomerkkejä, hautaa ja porttirakennetta, puukujanteita, puita, puiden uusimisia, toimintojen ja teknisten laitteiston sijoittelua, alueen valaistusta sekä alueella sijaitsevia suojeltuja rakennuksia.

Yksi Kaisaniemen puiston suojelluista (sr-1) rakennuksista on vuonna 1827 perustettu ravintola Kaisaniemi. Ravintola Kaisaniemen vieressä sijaitsevalla näköalapaikalla (asemakaavassa vp6-alue) – ja koko Kaisaniemen puistolla – on vuodesta 1827 asti ollut Helsingissä sama keskeinen merkitys vappupäivän kokoontumispaikkana ruotsinkielisille ylioppilaille kuin mitä Ullanlinnanmäellä on suomenkielisille.

Kaisaniemen puiston asemakaavamääräyksillä konkretisoidaan asemakaavan selostuksen tavoitetta siitä, että puistoa tulee vahvistaa muun muassa ”*keskustan kaupunkipuistona, kävelypuistona, oleskelupuistona, paikallisliikunnan puistona ja asukkaiden käyttöpuistona*”.

Perustelemme puistosuunnitelman asemakaavan määräysten vastaisuutta yksityiskohtaisesti liitteenä olevassa taulukossa (liite 5). Tämän lisäksi tuomme esiin seuraavat näkökohdat.

Puistosuunnitelma on asemakaavan vastainen

Suunnitelma on valmisteltu puutteellisesti. Valmistelussa ei ole huomattu, että suunnitelma vaatii asemakaavan muutoksen. Puistosuunnitelma on siis maankäyttö- ja rakennuslain kaavahierarkian vastainen, koska se syrjäyttää asemakaavatason kokonaan. Asemakaavassa tulisi tehdä maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaiset riittävät selvitykset.

Puistosuunnitelma on siinäkin mielessä lainvastainen, koska siinä ei ole jäljempänä esitetyn mukaisesti huomioitu maankäyttö- ja rakennuslain 54 §:n mukaisia asemakaavan sisältövaatimuksia ja asemakaavamääräyksiä niin kuin maankäyttö- ja rakennuslain 90 §:n mukaisesti yleisten alueiden suunnitelmissa edellytetään.

Puistosuunnitelma ei myöskään keskustele alueelta tehtyjen kasvillisuusinventointien, puiden kuntokartoitusten tai lepakkokartoitusten kanssa. Kasvien osalta Kaisaniemen puiston alueelta on kuitenkin inventoitu puuvartiset kasvit vuosina 2000, 2010 ja 2017. Ruohovartiset kasvit on inventoitu ensimmäisen kerran vuonna 2017. Alueen puiden kuntoa on selvitetty vuosina 2010 ja 2016. Lepakot on kartoitettu osana Helsingin lepakkolajiston ja tärkeiden lepakkoalueiden päivitystä vuonna 2014.

Puistosuunnitelmassa mainitaan, että Kaisaniemenranta, Kaisaniemen kasvitieteellisen puutarhan pohjoisosa ja Kaisaniemenkannas ovat osa tärkeää lepakkoaluetta. Suunnitelmasta ei käy kuitenkaan ilmi, miten lepakot on otettu suunnitelmassa huomioon. Lintuja tai muita eläinlajeja suunnitelmassa ei mainita lainkaan, eikä suunnitelma myöskään huomioi kasvillisuutta ja sen merkitystä puiston muille eliölajeille.

Puistosuunnitelma-alueen uusimmassa kasvillisuusinventoinnissa vuodelta 2017 (<https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/aineistot/aineistoja-02-18.pdf>) kasvit on ryhmitelty ja laskettu seuraavin tuloksin: puut (36 eri lajia, 701 puuyksilöä), pensaat ja köynnökset (45 lajia, 174 yksilöä), istutetut ruohovartiset kasvit (24 lajia), ruohovartiset luonnonkasvit ja viljelykarkulaiset (10 lajia, kaikki ruohovartiset kasvit yht. 42 yksilöä) (liite 8). Kaikki edellä mainitut kasviryhmät on vuoden 2017 inventoinnissa numeroitu sekä esitetty kartalla kasviryhmäkohtaisin tunnuksin ja esiintymispaikoittain. Puiden osalta on eroteltu myös se, onko kyseessä asemakaavalla suojeltu puu, puu suojellussa kujanteessa tai puurivissä vai onko kyseessä huomionarvoinen puu (liite 9). Myös edellisen inventoinnin jälkeen kaadetut (poistetut) puut on merkitty inventointikarttaan.

Puistosuunnitelmakartalla eivät kuitenkaan edes asemakaavassa säilytettäväksi merkityt puut, puukujanteet tai rivit selkeästi erotu. Puistosuunnitelmassa kaadettavaksi aiottujen, suunnitelmakartan merkintöjen perusteella laskettuna yli 160 puun kaadon syytä ei myöskään ole esitetty – ei Kaisaniemen puiston eikä Varsapuistikon puiden kohdalla. Kaadettavaksi esitettyjen puiden määrä vaikuttaa lisäksi liioitellulta.

Sen sijaan asemakaava ottaa kantaa niin yksittäisiin puihin kuin puurivistöihin. Asemakaavassa annetaan määräyksiä monien alueen puiden ja puurivistöjen säilyttämisestä sekä siitä, miten niitä tulee tarvittaessa uudistaa. Tällaisilla puilla on asemakaavan mukaan maisemakuvallista ja historiallista arvoa. Nämä määräykset on tuotu myös kasvi-inventointikartalla selkeästi esiin.

Kyseisten asemakaavamääräysten tulisi näkyä puistosuunnitelmassa hiljalleen toteutettavana puiden uusimisena ja tahtona huomioida jokaisen yksittäisen puun kunto tarkasti. Puistosuunnitelman kartalla kaatuu kuitenkin useampi kokonainen puurivi.

Suunnitelmakartta on vaikealukuinen ja esitystyyliltään ylimalkainen. Perennoille ja sipulikasveille esitetystä paikoista on välillä lähes mahdotonta saada selvää suunnitelmakartalla käytettyjen merkintöjen vuoksi. Samoin on asianlaita suunnitelmassa kaadettavaksi esitettyjen puiden kohdalla. Mikään kuvan suurennus ei tahdo riittää antamaan selvyyttä siitä, onko kartassa esiintyvän vihreän ympyrän (puu) keskellä pieni piste (säilytettävä puu) vai pieni plusmerkki (istutettava puu). Hankala on myös saada selvää, onko puun istutuksen syynä se, että paikalta

kaadetaan jo olemassa oleva puu (myös tumman vihreän värin päälle piirretty, vaaleanharmaa, pieni kuvio, jonka keskellä piste) vai että paikalle istutetaan aivan uusi puu.

Alueen erityislaatua ei ymmärretä puistosuunnitelmassa

Puistosuunnitelmasta ei käy ilmi ymmärrys siitä, että suunnitelma koskee asemakaavalla suojattua, kasvi-, puisto- ja kulttuurihistoriallisilta arvoiltaan erityistä viheraluetta, Suomen vanhinta, yli 200-vuotiaasta rakennettua kaupunkipuistoa. Ymmärtämättömyys ilmenee keskeisesti seuraavissa puistosuunnitelman suunnitteluratkaisussa (kohdat 1 ja 2), jotka ovat hätkähdyttävästi asemakaavan vastaisia.

1) Puutteet luontoselvityksissä ja niiden huomioidussa

Kaisaniemen puistossa on tehty kasvillisuusinventointeja, puiden kuntokartoituksia sekä lepakkokartoitus. Kaisaniemen puiston kasvillisuusinventointien päivityksessä viitataan kaupungin luontotietojärjestelmään, jonka mukaan myös pesimälinnusto olisi inventoitu vuosina 1999 ja 2010. Luontotietojärjestelmästä ei kuitenkaan löydy tietoa näistä linnustokartoituksista.

Lisäksi luontoselvitykset ovat puutteellisia. Vanhassa puistossa, jossa kasvaa myös harvinaisia puu- ja pensaslajeja, selvitysten pitäisi olla kattavasti puu- ja pensaskohtaisia. Puista ja pensaista ovat riippuvaisia monet eri eliölajit kuten niillä kasvavat sammalet, jäkälät ja muut sienet sekä niistä riippuvaiset selkärangattomat eläimet. Osa eliölajeista taas on erikoistunut vain tiettyihin isäntälajeihin. Tätä muuta lajistoa ei Kaisaniemen puistosta kuitenkaan ole kaupungin toimesta tiettävästi koskaan inventoitu.

Helsingin kaupungin julkaisemassa ”Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2014” -raportissa (liite 15, s. 22 julkaisun sivunumeroinnin mukaan) todetaan Kaisaniemen puiston alueella esiintyvistä lepakoista seuraavaa: *”Alueen eteläosassa pohjanlepakot saalistavat Kasvitieteellisen puutarhan ja Kaisaniemen puiston alueella, mutta suosivat erityisesti Kaisaniemenrannan puukujaa. Kaisaniemen alueella on todennäköisesti kolonia kasvitieteellisen puutarhan rakennuksissa tai Siltavuorenrannassa.”*

Lepakoiden saalistusalueista ja lepopaikoista olevaa tietoa ei ole kuitenkaan puistosuunnitelmassa otettu huomioon. Puistosuunnitelmassa ei myöskään mainita, miten Kaisaniemenrannasta uusittava puurivi, eli puiden kaato ja uusien istuttaminen, vaikuttaa Kaisaniemenrannan puukujanteella saalistaviin lepakoihin.

Lepakoiden ohella muita eläinlajeja ei edes mainita puistosuunnitelmassa. Kuitenkin esimerkiksi puiston sydänalueeseen kuuluvan vesialtaan itä- ja länsireunalla olevat tiheet kiiltotuhkapensaat tarjoavat suojan ja elinpiirin huomattavan suurelle varpusyhdykskunnalle. Vastaavia yhdyskuntia voi olla alueella muitakin. Kysymystä varpusten suojapensaikoista ei ole puistosuunnitelmassa ratkaistu. Lintutiedot joko puuttuvat tai niitä ei ole huomioitu.

Kaisaniemen puiston rajanaapurina sijaitsee Kaisaniemen kasvitieteellinen puutarha. Kasvitieteellinen puutarha mainitaan arvokkaana lintukohteena vuonna 2017 julkaistussa Kaisaniemen puiston ja Kaisaniemenrannan ympäristöhistoriallisessa selvityksessä (https://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkiymparistolautakunta/Suomi/Paatos/2019/Kymp_2019-03-05_Kylk_6_Pk/49D96481-AE39-C944-8FFB-68F092500000/Liite.pdf, s. 18). Kasvitieteellisestä puutarhasta on selvitetty myös mesipistiäislajistoa (liite 10 ja <https://read.epaper.fi/5829/ugKT14FJ>, s. 9–19 julkaisun sivunumeroinnin mukaan). Selvityksessä Kaisaniemen kasvitieteellisessä puutarhassa havaittiin yleisten lajien ohella myös harvinaisia sekä uhanalaisuusluokituksestaan silmälläpidettäviä mesipistiäislajeja. Lintu- ja mesipistiäistiedot viittaavat siihen, että huomionarvoista eläinlajistoa – muistakin eliöryhmiä – löytyisi myös Kaisaniemen puistosta, jos lajeja kartoitettaisiin.

Puistosuunnitelman ehdotukset ovat raskaasti asemakaavan vastaisia. Puistosuunnitelmaa on nähdäksemme käytetty oikopolkuna välttää asemakaavaprosessiin kuuluva ympäristövaikutusten

arviointi viemällä asemakaavan vastaisia muutosesityksiä eteenpäin osana puistosuunnitelmaa. Kuten aiemmin mainitsimme, asemakaavassa tulisi tehdä maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaiset riittävät tutkimukset ja selvitykset.

Kaisaniemen puistolla on erityisten puisto- ja kulttuurihistoriallisten arvojen lisäksi myös merkittävä arvo monikerroksellisena ja vanhana, kantakaupungin lähiluontoalueena. Alati kiihtyneen lajikadon tiedostamisen tulisi nykypäivänä näkyä jokaisen viheralueen suunnittelussa pyrkimyksenä kasvattaa niin luonnon monimuotoisuutta kuin hiilinieluna toimivan lehtivihreän määrää. Nämä tavoitteet on myös kirjattu Helsingin kaupungin tuoreeseen LUMO-ohjelmaan eli Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmaan 2021–2028 (<https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/asuminen-ja-ymparisto/luonto/lumo/LUMO-ohjelma.pdf>).

Kaisaniemen puiston kohdalla pitäisi tunnistaa myös puiston arvo kantakaupungissa asuvien lasten, Kaisaniemen koulun oppilaiden sekä lähipäiväkotien lasten kannalta. Vanha, historiallinen puisto tarjoaa mielenkiintoiset puitteet luontosuhteen kehittymiselle ja ympäristökasvatukselle. Lähiluontoalueita tarvitsevat erityisesti myös vanhukset ja muut kaupunkilaiset, joiden liikkuminen on rajoitettua.

2) Puistoa ei hoideta historiallisena puistona

Puistosuunnitelmassa puistoa ei kunnosteta ja vaalita asemakaavan VP/s-määräyksen mukaan historiallisena puistona, vaan ikään kuin pyöräilyn pääväylänä ja massayleisötapahtumien areenana. Asfaltoitu pyöräilyn pääväylä, baana, muuttaa lisäksi väistämättä puiston reittien historiallista arvoa. Baana muuttaa myös jalankulkijoiden mahdollisuutta selviytyä puistossa turvallisesti niilläkin alueilla, joiden pitäisi olla jalankulun keskusalueita (liite 5, esim. B, väylä ja E, väylä).

Koskaan aiemmin Kaisaniemen puiston historiassa ei itä-länsisuuntaista pyöräliikennettä ole ohjattu voimaperäisesti Kaisaniemen puistoon ja sen läpi. Tämä johtuu junaradan alle valmistuvasta lännestä itään kulkevasta pyöräliikenteen pääväylästä, baanasta. Ohjaus on kuitenkin asemakaavan vastainen ainakin siltä Kaisantunnelin osalta, joka kuuluu Kaisaniemen puiston asemakaava-alueeseen (liite 5: C, majk-alue).

Puistosuunnitelmasta syntyy lisäksi vaikutelma, että puistoa kehitetään massayleisötapahtumien ehdoilla. Jälkimmäisen puolesta puhuvat muun muassa asemakaavamääräysten vastaiset, ylikorkeat, Kaisaniemen hiekkakentän reunoille suunnitellut, 20-metriset mastovalaisimet. Myös kentän pohjoispäähän suunniteltu, asemakaavamääräysten vastainen, asfaltoitu tapahtumien tukialue kertoo massatapahtumien vyöryttämisestä Kaisaniemen puistoon. Kun tällaiset muutokset tehdään osana puistosuunnitelmaa, jäävät massatapahtumien ympäristövaikutukset, kuten melu, voimakas valaistus ja kasvillisuudelle aiheutuva kulutus, arvioimatta suunnitteluvaiheessa.

Suunnitelma ei huomioi yleisötapahtumien osalta edes Kaisaniemen puiston kasvillisuusinventoinnin päivityksen 2017 tulosta

(<https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/aineistot/aineistoja-02-18.pdf>, s. 30 julkaisun sivunumeroinnin mukaan): *”Suurella osalla puiston puista oli juuristoa näkyvissä maan pinnalla. Ruohonleikkuu ja varsinkin puiston tapahtumakäyttö heikentävät puiden menestymismahdollisuuksia.”*

Puistosuunnitelmaa koskevassa lautakunnan päätöksessä, jonka toimitimme hallinto-oikeuteen jo valituksen liitteenä, esittelijän perusteluissa mainitaan Kaisaniemen kentän käyttöjärjestys seuraavasti: *”Hiekkakenttää kehitetään tapahtumakenttänä, joka palvelee myös liikunnan harrastajia. Kentälle rakennetaan tapahtumatoimintaa palveleva infra ja kentän pohjoispuolelle sijoittuu tapahtumien tukialue.”*

Päätöksessä ei kuitenkaan tuoda esiin sitä, mitä ”tapahtumatoimintaa palveleva infra” ja kentän pohjoispuolelle sijoittuva ”tapahtumien tukialue” tarkoittaisi esimerkiksi teknisten rakenteiden tai

yhdyskuntatekniikan kannalta. Asemakaavassa näistä on kuitenkin yksityiskohtaisia ja yleisiä määräyksiä.

Esimerkkinä massayleistötapahtumasta on kuluva vuoden elokuussa Kaisaniemen puistoon suunniteltu kaupallinen konsertti, jossa esiintyy kanadalainen pop-tähti Justin Bieber. Konsertin järjestäjä on saanut luvan käyttää Kaisaniemen historiallista puistoaluetta konserttiin puiston maanomistajalta, Helsingin kaupungilta. Kaupungin julkaisemassa, konsertista kertovassa englanninkielisessä tapahtumailmoituksessa (<https://www.hel.fi/helsinki/en/events/event/?id=helsinki:af6u2e26vi>) kerrotaan Bieberin konsertin keränneen 65 000 kuulijaa Lontoon Hyde Parkiin. Hyde Parkin pinta-ala on 142 ha, Kaisaniemen 12 ha. Yleisötilaisuuksien järjestäjät ovat meillä kuitenkin julkisuudessa ilmoittaneet, että Kaisaniemen kentälle mahtuu 20 000 ihmistä.

Massayleistötapahtumien haitalliset vaikutukset puisto- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen, 210-vuotiaaseen Kaisaniemen puistoon ja sen ajallisesti monikerroksiseen luontoon – ja mahdollisesti myös verkkoaidan toisella puolella olevaan Kaisaniemen kasvitieteelliseen puutarhaan – ovat pahimmassa tapauksessa peruuttamattomia.

Puistosuunnitelman kustannuksista

Koko puistosuunnitelman kustannuksiksi esitetään kaupunkiympäristölautakunnan päätöksessä 36,6 miljoonaa euroa. Tästä summasta 49 % (18 milj. €) on suunniteltu käytettäväksi asemakaavan vastaisesti rantamuurin korottamiseen.

Rantamuurin kustannuserää lukuun ottamatta lähes kaikki muut kustannuserät ovat niin ylimalkaisesti esitettyjä, että lautakunnan on ollut mahdoton saada käsitystä siitä, mikä osuus ”puistojen kustannuksista” (yht. 18,6 milj. €) kohdistuu historiallisen puiston viheralueiden hoitoon, uusien puiden istutukseen sekä muihin istutuksiin ja viherrakentamiseen. Esimerkiksi kustannuserästä ”baana ja puiston länsireuna” (2,3 milj. €) ei eritellä sitä, mikä osuus kustannuserästä käytetään baanan rakentamiseen. Sekään ei selviä, mitä ”puiston länsireunalla” olisi tarkoitus tehdä.

Huomiota budjetissa kiinnittää myös se, että yksin tapahtumien tukialueeseen, baanaan ja Kaisaniemenrannan rakenteisiin on varattu yhteensä ehkä jopa 7 miljoonaa euroa. Tämä muodostaa lähes 40 % kaikista ”puistojen kustannuksista” (18,6 milj. €). Arvattavaksi jää, käytetäänkö budjetista varsinaiseen viherrakentamiseen edes 20 %.

Mitä Helsingin kaupungin talousarvioon (2022) ja taloussuunnitelmaan (2022–2024) vielä tulee, on kaupunki hyväksynyt Kaisaniemen puistoon käytettäväksi 100 000 euroa (satatuhatta) vuonna 2022. Vuosille 2023 ja 2024 rahaa on varattu yhteensä 0 euroa. Puistosuunnitelmaa koskevassa kaupunkiympäristölautakunnan päätöksessä taas todetaankin seuraavasti:

”Puistojen rakentaminen pyritään käynnistämään määrärahojen puitteissa lähivuosina. Rakentaminen toteutetaan vaiheittain korkeista kustannuksista johtuen.”

Lopuksi

Kaisaniemen puiston kunnostamista on odotettu viimeistään vuodesta 2000 asti. Tällöin kaupunki järjesti puiston kokonaisuudistamisesta kansainvälisen maisema-arkkitehtuurikilpailun. Puiston kunnostamisen saralla ei kuitenkaan ole kilpailun jälkeen tapahtunut mitään. Puiston yleinen tila ja kasvillisuuden kunto ovatkin hyvää vauhtia rapistuneet. Moni varmasti kysyy, miten Helsingin kaupunki voi kohdella historiallista Kaisaniemen puistoa tällä tavoin.

Täytäntöönpanokieltovaatimus

Vaadimme, että korkein hallinto-oikeus määrää valituksenalaisen Kaisaniemen puiston ja Varsapuistikon puistosuunnitelman täytäntöönpanokieltoon välittömästi. Täytäntöönpanokiello on perusteltavissa valittajan oikeussuojalla: valituksemme käy hyödyttömäksi siinä tapauksessa, että valituksenalainen puistosuunnitelma pannaan toimeen.

YHTEENVETO

Haemme valituslupaa, koska katsomme asiassa olevan kyse merkittävästä ennakkoratkaisusta luonnon- ja ympäristönsuojelujärjestöjen valitusoikeuden laajuuden tulkinnassa ja valtakunnallisesti merkittävän Kaisaniemen puiston ja Varsapuistikon puistosuunnitelmalla suunniteltujen ja toteutettavien ympäristöllisesti merkittävien toimien suhteesta alueen asemakaavoitukseen ja sopeutumisesta alueen asemakaavan mukaiseen ympäristöön. Lisäksi valitusluvan myöntämiseen on muita painavia syitä, sillä asiassa on kyse maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesta puistosuunnitelman ja kaavamuutosten välisestä suhteesta ja siitä, millaisia muutoksia puistosuunnitelmalla voidaan toteuttaa valtakunnallisestikin merkittäväällä puistoalueella sekä unionin oikeuden vaatimusten huomioon ottamisesta ja tehokkaasta toteutumisesta.

Helsingissä 11.4.2022

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry:n puolesta

Antti Halkka
puheenjohtaja
Itälahdenkatu 22 b, 00210 Helsinki
antti.halkka@sll.fi / p. 050 3082795

Emilia Pippola
järjestösihteeri
Itälahdenkatu 22 b, 00210 Helsinki
emilia.pippola@sll.fi / p. 050 3011633

Liitteet:

- Liite 1 - Helsingin hallinto-oikeuden päätös 7.3.2022
- Liite 2 - Pöytäkirjanote Helsingin kaupunkiympäristölautakunnan päätöksestä 14.12.2021
- Liite 3 - Helsingin hallinto-oikeudelle osoitettu valitus 24.1.2022
- Liite 4 - Helsingin hallinto-oikeudelle osoitetun valituksen täydennys 21.2.2022
- Liite 5 - Esimerkkejä asemakaavamääräysten vastaisista ehdotuksista Kaisaniemen puiston ja Varsapuistikon puistosuunnitelmassa 21.1.2022
- Liite 6 - Kartta-aineisto – kirjaintunnukset asemakaavakartalla 21.1.2022
- Liite 7 - Kartta-aineisto – kirjaintunnukset puistosuunnitelmakartalla 21.1.2022
- Liite 8 - Kaisaniemen puiston kasvillisuusinventoinnin päivitys 2017 – kasvilajiluettelo
- Liite 9 - Kaisaniemen puiston kasvillisuusinventoinnin päivitys 2017 – liitekartat
- Liite 10 - Pistiäiset Kaisaniemen ja Kumpulan puutarhoissa 28.8.2019
- Liite 11 - Asemakaavakartta 2011
- Liite 12 - Asemakaavan selostus 2011
- Liite 13 - Puistosuunnitelmakartta 2021
- Liite 14 - Puistosuunnitelman selostus 2021
- Liite 15 - Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2014